

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Michala Bobka a soudců Lenky Kaniové a Ivo Pospíšila v právní věci žalobce: **D. P.**, zast. Mgr. Václavem Burešem, LL.M., advokátem se sídlem Benediktská 690/7, Praha 9, proti žalované: **Česká správa sociálního zabezpečení**, se sídlem Křížová 1292/25, Praha 1, o žalobě proti rozhodnutí žalované ze dne 21. 7. 2020, č. j. X, v řízení o kasační stížnosti žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 9. 8. 2023, č. j. 16 Ad 28/2020-81,

takto:

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 9. 8. 2023, č. j. 16 Ad 28/2020-81, **se ruší** a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

Odůvodnění:

I. Vymezení věci a předcházející řízení

[1] Žalobce trpí paranoidní schizofrenií. První ataka této nemoci jej přepadla v listopadu 2015, když mu bylo 19 let. Dne 27. 11. 2015 byl přijat na psychiatrii, ze které byl v únoru 2016 propuštěn do ambulantní psychiatrické péče s postupnou psychorehabilitací. Žalobce užíval perorální antipsychotika, která s vědomím lékaře v dubnu 2019 vysadil. Následující měsíc se však obtíže spojené s onemocněním znovu objevily. Dne 29. 6. 2019 musel být žalobce znovu hospitalizován na psychiatrii, když utrpěl druhou ataku.

[2] Rozhodnutím žalované ze dne 4. 5. 2020, č. j. X bylo určeno, že se žalobci přiznává invalidní důchod pro invaliditu prvního stupně ve výši 6 143,- Kč měsíčně od 17. 12. 2019.

Žalobce namítal, že došlo k nesprávnému posouzení jeho zdravotního stavu, jelikož jeho invalidita dosahuje 3. stupně. Žalovaná rozhodnutím ze dne 21. 7. 2020, č. j. X, (dále jen „posudek v námitkovém řízení“) námitky zamítla a potvrdila své dřívější rozhodnutí.

[3] Žalobce napadl rozhodnutí žalované žalobou k Městskému soudu v Praze (dále jen „městský soud“). V ní namítl nesprávné vyhodnocení svého zdravotního stavu znalci při zpracování posudku o invaliditě ze dne 19. 2. 2020 a v posudku v námitkovém řízení ze dne 2. 6. 2020. Dle žalobce nereflektoval ani jeden z těchto posudků skutečné snížení jeho pracovní schopnosti, když oba shodně stanovily, že postižení žalobce je středně těžké s poklesem pracovní schopnosti o 45 % ve smyslu položky 3c kapitoly V., přílohy k vyhlášce č. 359/2009 Sb., o posuzování invalidity (dále jen „vyhláška o posuzování invalidity“). Žalobce byl přitom toho názoru, že jeho omezení odpovídalo spíše definici těžkého postižení uvedeného pod položkou 3d kapitoly V. přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, čemuž odpovídá snížení pracovní schopnosti o 50 až 60 %. Svá tvrzení žalobce podpořil lékařskými vyšetřeními z ledna a června 2020, která snížení jeho pracovní schopnosti určila na 90 resp. 80 %. Žalobce rovněž namítal, že posudek o invaliditě chybně označil za počátek invalidity den 17. 12. 2019. Žalobce trpí nemocí již od roku 2015. Dle jeho názoru nelze počátek invalidity určit datem vyhotovení psychiatrického nálezu.

[4] Vzhledem k tomu, že žalobce namítal posouzení svého zdravotního stavu, žalovaná navrhla v řízení před městským soudem přezkoumání zdravotního stavu žalobce posudkovou komisí Ministerstva práce a sociálních věcí (dále jen „posudková komise“). Posudková komise ve svém posudku ze dne 21. 1. 2021 podřadila postižení žalobce pod položku 3c kapitoly V. přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, a to s maximalistickým zvolením horní hranice rozpětí této položky na 45 % míry poklesu pracovní schopnosti. Jako datum vzniku invalidity určila posudková komise den 20. 11. 2019.

[5] Městský soud vyzval posudkovou komisi k doplnění jejího posudku. Byl toho názoru, že datum počátku invalidity nelze stanovit s odkazem na den, kdy byl žalobce vyšetřen na psychiatrii. Soud se domníval, že posudková komise dostatečně nezohlednila období června a července 2019, po které byl žalobce hospitalizován. Dle soudu se nemohl stav žalobce natolik zlepšit a následně opět zhoršit, aby byl dán důvod určit jako počátek invalidity až listopad téhož roku. Posudková komise zasedající ve stejném složení se nicméně doplněním posudku ze dne 22. 5. 2022 ztotožnila se svými původními závěry. Mimo jiné uvedla, že ačkoli byla invalidita konstatována až k datu 20. 11. 2019, byl po celou dobu hodnocen dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav na stejném etiologickém základě, tedy dle položky 3b či 3c kapitoly V. přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity. Až k zmíněnému datu šlo ale stav konstatovat za dostatečně ustálený z hlediska kritéria dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu.

[6] Městský soud kasační stížností napadeným rozsudkem zrušil rozhodnutí žalované a věc ji vrátil k dalšímu řízení. Městský soud se neztotožnil s daty, která za počátek invalidního důchodu žalobce označila žalovaná, popř. posudková komise. Při svém posouzení vyšel městský soud z tvrzení svědkyně, ošetřující psychiatricky žalobce, která uvedla, že v psychiatrické péči je zvyklostí určit diagnózu schizofrenie po půl roce od prvního zjištění příznaků. S ohledem na tuto podpůrnou dobu je namístě konstatovat,

pokračování

že k ustálení zdravotního stavu – onemocnění schizofrenie, došlo již po uplynutí roku po první atace v roce 2015, tedy v roce 2016. V okamžiku druhé ataky tak byla diagnóza známá a bylo namístě pouze zjistit míru intenzity omezení pracovní schopnosti žalobce. Pokud přitom posudková komise stanovila jako míru relevantního poklesu pracovní schopnosti den 20. 11. 2019, pak nelze určit, že by pracovní schopnost žalobce byla v období hospitalizace následující po druhé atace vyšší. Stejně tak nelze stanovit, že by byla pracovní schopnost žalobce vyšší v období po ukončení hospitalizace dne 26. 7. 2019 do dne přiznání invalidního důchodu.

[7] K požadavku ustálenosti zdravotního stavu zmiňovaného posudkovou komisí městský soud odkázal na § 2 odst. 2 vyhlášky o posuzování invalidity, dle kterého se u zdravotních postižení, u nichž dochází průběžně ke zhoršování a zlepšování zdravotního stavu, stanoví procentní míra poklesu pracovní schopnosti tak, aby odpovídala průměrnému rozsahu funkčního postižení a tomu odpovídajícímu poklesu pracovní schopnosti.

[8] Na základě výše uvedeného dospěl městský soud k závěru, že počátek invalidity žalobce je nutné datovat minimálně od okamžiku druhé ataky, tedy od 29. 6. 2019. Není ale vyloučeno, aby v novém řízení přiznala žalovaná invalidní důchod od ještě dřívějšího data.

[9] S ohledem na druhou námitku žalobce, podle které došlo ze strany žalované k nesprávnému posouzení jeho zdravotního stavu, které mělo za následek nesprávné posouzení stupně invalidity, zaujal městský soud stejné stanovisko jako posudková komise. Žalobce utrpěl dvě ataky v rozmezí 3,5 roku, přičemž tvrzení žalobce, že ataky by se u něj objevovaly ve vyšší frekvenci, pakliže by neprobíhala léčba, jsou spekulativní. Rozhodný je faktický stav, nikoli eventuality, které nikdy nenastaly. Aby došlo k naplnění položky 3d kapitoly V. přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, musely by se ataky objevovat často. Městský soud konstatoval, že posudková komise si počínala správně, když zohlednila četnost atak žalobce a podřadila jeho zdravotní postižení pod položku 3c kapitoly V. přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity, která definuje středně těžké postižení.

[10] Městský soud nicméně uzavřel, že není vyloučeno, aby v novém řízení přiznala žalovaná žalobci zpětně invalidní důchod ve vyšším stupni tak, jak učinila rozhodnutím ze dne 6. 10. 2022 č. j. R-6. 10. 2022-427/9602190037, na základě navýšení o 5 % dle § 3 odst. 2 vyhlášky o posuzování invalidity.

II. Kasační stížnost žalované a vyjádření žalobce

[11] Žalovaná (dále „stěžovatelka“) napadá rozsudek městského soudu z důvodů § 103 odst. 1 písm. a) a d) zákona č. 150/2002 Sb., soudního řádu správního (dále jen „s. ř. s.“). Navrhuje, aby Nejvyšší správní soud (dále také „NSS“) napadený rozsudek zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení.

[12] Za prvé, stěžovatelka rozporuje především závěr městského soudu, dle kterého je nejzazším datem vzniku invalidity 29. 6. 2019. Dle stěžovatelky tak městský soud učinil vlastní úsudek o medicínské otázce, který je v rozporu s tím, co stanovila posudková komise. Posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti pro účely soudního řízení bylo přitom

v § 4 odst. 2 zákona č. 582/1991 Sb., o organizaci a provádění sociálního zabezpečení (dále jen „ZOPSZ“) svěřeno posudkovým komisím MPSV. Postup městského soudu je tak v rozporu s ustálenou judikaturou NSS. Stěžovatelka mimo jiné odkazuje na rozsudek NSS ze dne 9. 7. 2010, č. j. 3 Ads 45/2010 - 97, ze kterého vyplývá, že soud neposuzuje věcnou správnost posudku. Posudek posudkové komise je hodnocen jako každý jiný důkaz podle zásad upravených v § 77 odst. 2 s. ř. s., avšak s ohledem na mimořádný význam v řízení bývá tento posudek rozhodující, pakliže z hlediska své celistvosti a přesvědčivosti nevzbuzuje pochyby a nejsou-li tu jiné skutečnosti či důkazy, kterými by mohla být správnost posudku zpochybněna. S odkazem na rozsudek NSS ze dne 13. 4. 2017, č. j. 10 Ads 259/2016, pak soud posuzuje pouze to, zda je posudek příslušné posudkové komise úplný a přesvědčivý. K obdobnému závěru dospěl NSS v rozsudku ze dne 16. 12. 2020, č. j. 1 Ads 317/2020 - 26, když stanovil, že soud v postavení „inteligentního laika“ nemůže posoudit odborné závěry, ke kterým posudková komise ve srovnávacím posudku dospěla. Stěžovatelka zároveň uvedla, že dle judikatury NSS představuje posudek posudkové komise tzv. povinný důkaz, který soud musí provést a jehož smyslem je urychlit rozhodování ve věcech přezkoumání zdravotního stavu během následného správního řízení, kdy stěžovatelka v případě zrušení jejího rozhodnutí rozhoduje o přiznání nebo zvýšení dávky přímo na základě posudku posudkové komise.

[13] Za druhé, stěžovatelka rozporuje přezkoumatelnost napadeného rozsudku. Dle názoru stěžovatelky není patrné, jaký právní názor městský soud zaujal k druhému žalobnímu bodu týkajícího se požadavku na uznání invalidity vyššího stupně. Městský soud stanovil, že stěžovatelka může v dalším řízení přiznat žalobci invalidní důchod ve vyšším stupni, nicméně zároveň konstatoval, že v tomto směru nezastává sám žádný právní názor.

[14] Za třetí, stěžovatelka zdůrazňuje, že městský soud si v napadeném rozsudku protiřečí. Není z něj zřejmé, jaké kroky by měla stěžovatelka v dalším řízení učinit. V bodu 16 nejprve městský soud uvádí, že žaloba není podána důvodně, načež stanoví, že je sám oprávněn stanovit datum vzniku invalidity a stupeň invalidity. Přestože tedy v jedné části rozsudku městský soud určil, že žaloba není důvodná, ve druhé zaujímá opačné stanovisko, když nesouhlasí se závěry posudkové komise. Stěžovatelka taktéž namítá, že z rozsudku není zřejmé, zda má v dalším řízení zajistit nové vyjádření posudkové komise, případně zda má míru poklesu pracovní schopnosti žalobce opětovně posoudit stěžovatelka.

[15] Žalobce ve svém vyjádření navrhuje kasační stížnost zamítnout. Souhlasí s napadeným rozsudkem, jeho odůvodněním i zjištěným skutkovým stavem. Je nicméně toho názoru, že z rozsudku městského soudu není dostatečně zřejmý počátek invalidity žalobce. Pokud městský soud stanovil, že nepříznivý zdravotní stav žalobce byl dlouhodobého rázu již od roku 2015, respektive 2016, je podle žalobce namístě, aby byla i tato doba řádně posouzena ve vztahu k invaliditě žalobce, a to minimálně v rozsahu středně těžkého postižení. V období od druhé ataky, tj. od 29. 6. 2019, by se pak s ohledem na dlouhodobost onemocnění mělo jednat o invaliditu druhého stupně.

[16] Pokud stěžovatelka namítá, že městský soud v jedné části svého rozsudku došel k závěru, že „žaloba *nebyla* podána důvodně“, pak má žalobce za to, že zde došlo pouze k písařské chybě v přidání „ne“ před slovo „byla“. Tato věta s obsahem rozsudku jinak nijak nekoreluje.

pokračování

III. Právní posouzení věci Nejvyšším správním soudem

[17] Nejvyšší správní soud při posuzování kasační stížnosti hodnotil, zda jsou splněny podmínky řízení. Kasační stížnost **je přípustná** a byla podána v zákonné lhůtě.

[18] Jedná se však o věc, v níž před městským soudem rozhodoval specializovaný samosoudce. V souladu s § 104a odst. 1 s. ř. s. je proto nejprve nutné posoudit, zda kasační stížnost svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatelky. Není-li tomu tak, NSS kasační stížnost odmítne jako nepřijatelnou. Institut nepřijatelnosti a jeho dopady do soudního řízení správního kasační soud podrobně vyložil v usnesení ze dne 26. 4. 2006, č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS, v němž vymezil podmínky, za kterých je kasační stížnost přijatelná. O přijatelnou kasační stížnost se dle citovaného rozhodnutí může jednat v následujících typových případech: (1) kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu; (2) kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně; (3) kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit judikaturní odklon; (4) pokud by bylo v napadeném rozhodnutí městského soudu shledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatelky. Takovým pochybením jsou především případy, kdy krajský soud nerespektoval ustálenou judikaturu a nelze vyloučit, že k tomuto nerespektování nebude docházet i v budoucnu, nebo krajský soud v konkrétním případě hrubě pochybil při výkladu hmotného či procesního práva.

[19] Kasační stížnost **je přijatelná**. Městský soud v napadeném rozsudku nerespektoval ustálenou judikaturu NSS. Je tedy dán čtvrtý z právě načrtnutých scénářů.

[20] Napadený rozsudek proto NSS přezkoumal v mezích rozsahu kasační stížnosti a uplatněných důvodů. Přihlížel při tom k případným vadám, které je povinen zkoumat z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.).

[21] Kasační stížnost **je důvodná**.

[22] NSS se předně zabýval námitkou *nepřezkoumatelnosti* napadeného rozsudku z důvodu, že městský soud dle stěžovatelky nezaujal jasný právní názor v otázce týkající se stupně invalidity žalobce. Podle názoru NSS je zejména z bodů 41, 42 a 43 napadeného rozsudku zřejmé, že městský soud se ztotožnil se závěry posudkové komise, když stanovil, že pro posouzení poklesu pracovní schopnosti je určující faktický stav, nikoli stav potenciální, a tedy že posudková komise správně zohlednila četnost atak, které žalobce prodělal. Zároveň ale městský soud konstatoval, že není vyloučeno, aby stěžovatelka přiznala žalobci invalidní důchod ve vyšším stupni již za období předcházející 13. 1. 2022, tedy ještě před datem, ke kterému přiznala stěžovatelka rozhodnutím ze dne 6. 10. 2022, č. j. X, žalobci invalidní důchod druhého stupně. Z argumentace městského soudu je tak jasné, že žádný konečný právní názor k dané otázce zaujmout nechtěl, a posouzení této otázky ponechal na žalované.

[23] Stěžovatelka rovněž namítá, že si městský soud protiřečí, když v bodu 16 napadeného rozsudku nejprve uvádí, že žaloba není podána důvodně, načež pak v obsahu rozsudku

zaujímá jiné stanovisko. Ve shodě s žalobcem považuje NSS tento rozpor za prosté formulační „škobrtnutí“ v jednom bodě napadeného rozsudku, které nemá žádný dopad na srozumitelnost a přezkoumatelnost napadeného rozsudku.

[24] Městský soud tak naplnil nároky kladené na přezkoumatelnost soudních rozhodnutí (např. rozsudky NSS ze dne 27. 2. 2019, č. j. 8 Afs 267/2017 - 38, ze dne 4. 12. 2003, 2 Ads 58/2003 - 75 či ze dne 29. 7. 2004, č. j. 4 As 5/2003 - 52).

[25] NSS nicméně přisvědčil kasační námitce stěžovatelky, podle níž městský soud učinil vlastní úsudek k medicínské otázce, který byl v rozporu s tím stanoveným posudkovou komisí. NSS toto pochybení spatřuje konkrétně v odlišném určení data invalidity, než které ve svém posudku určila posudková komise.

[26] Podle § 4 odst. 2 ZOPSZ posuzuje zdravotní stav a pracovní schopnost občanů pro účely přezkumného řízení soudního ve věcech důchodového pojištění Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV), které za tímto účelem zřizuje jako své orgány posudkové komise. Posudek od posudkové komise je tedy vyžadován, pakliže se soud či některý z účastníků řízení neztotožňuje se závěry, které vyplývají z posudku lékařské posudkové služby, jejímž úkolem je posuzování zdravotního stavu a pracovní schopnosti osob pro účely jednotlivých systémů sociální ochrany.

[27] NSS se v minulosti opakovaně zabýval povahou posudku posudkové komise jakožto důkazního prostředku. Z judikatury vyplývá, že jde o tzv. povinný důkaz, který soud musí provést, nelze jej nicméně chápat jako závazné stanovisko či závazný podklad rozhodnutí. Posudek tedy podléhá hodnocení soudu a jeho správnost není nijak presumována. Zároveň však platí, že soud nemůže posuzovat odborné lékařské závěry, jelikož nedisponuje dostatečnými znalostmi (např. rozsudky NSS ze dne 1. 2. 2022, č. j. 1 Ads 482/2020 - 33, ze dne 18. 3. 2010, č. j. 6 Ads 143/2009 - 60 či ze dne 3. 3. 2011, č. j. 3 Ads 25/2011 - 128). Jak vyplývá z rozsudku NSS ze dne 13. 4. 2017, č. j. 10 Ads 259/2016 - 33, správní soud, nejsou-li namítány jiné vady řízení, ověřuje pouze to, zda posudek příslušné posudkové komise je *úplný a přesvědčivý*. Za úplný a přesvědčivý lze, např. dle rozsudku NSS ze dne 30. 9. 2014, č. j. 4 Ads 169/2014 - 27, považovat takový posudek: „[...] *v němž se posudková komise vypořádá se všemi rozhodnými skutečnostmi, přihlédne k účastníkem řízení udávaným potížím, zodpoví jeho námitky a své posudkové závěry náležitě zdůvodní.*“

[28] Dle posudku posudkové komise ze dne 20. 1. 2021 a jeho doplnění ze dne 25. 5. 2022, založených ve spise, NSS ověřil, že posudková komise měla pro posuzování zdravotního stavu žalobce k dispozici spisovou dokumentaci stěžovatelky, spis městského soudu, včetně doložených lékařských nálezů a kompletní zdravotnickou dokumentaci praktického lékaře. V posudkovém zhodnocení posudková komise uvedla, že vycházela zejména z propouštěcí zprávy z první hospitalizace vypracované MUDr. M. K., Ph.D., propouštěcí zprávy z druhé hospitalizace vypracované MUDr. A. P., z propouštěcí zprávy z denního stacionáře vypracované MUDr. Mgr. B. K., Ph.D., nálezů psychiatricky MUDr. D. P. ze dne 23. 8. 2019, 20. 9. 2019, 18. 10. 2019, 20. 11. 2019, 27. 11. 2019, 17. 1. 2020, 14. 2. 2020 a 5. 6. 2020, nálezů praktické lékařky MUDr. J. J. ze dne 3. 2. 2020 a z nálezů vypracovaného PhDr. PaDr. P. H., Ph.D., ze dne 2. 6. 2020. Posudkový závěr byl učiněn s přihlédnutím k uvedeným zprávám.

pokračování

[29] Pokud byl městský soud toho názoru, že vypracovaný posudek není úplný či přesvědčivý, nemohl sám rozhodnout o medicínské otázce. Naopak, městský soud zprvu postupoval správně, když si pro nejasnosti plynoucí z odborných lékařských závěrů zažádal o doplnění posudku. V žádosti městský soud zejména uvedl, že závěr posudkové komise o tom, že vznik invalidity se datuje k 20. 11. 2019, považuje za neadekvátně zdůvodněný. K ustálení onemocnění – schizofrenie došlo již v roce 2016, proto dle názoru městského soudu lze datovat počátek invalidity již minimálně k momentu druhé ataky, tj. 29. 6. 2019. Posudková komise v doplnění ze dne 25. 5. 2022 své tvrzení s ohledem na soudem vyjádřené pochyby podrobně zdůvodnila, přičemž došla ke stejnému závěru jako v původním posudku, a sice, že až k datu 20. 11. 2019 bylo možné konstatovat dlouhodobý nepříznivý stav žalobce, který odpovídá položce 3c kapitoly V. přílohy k vyhlášce o posuzování invalidity.

[30] Pakliže byl městský soud toho názoru, že ve světle jím učiněných zjištění ani tyto závěry posudkové komise neobstojí, respektive jsou relevantním způsobem zpochybněny, mohl (i) požádat příslušnou posudkovou komisi MPSV o opětovné doplnění posudkových závěrů, přičemž by podrobně osvětlil své konkrétní pochybnosti a uložil dané posudkové komisi se k nim vyjádřit, případně je vyvrátit, anebo (ii) si měl vyžádat *srovnávací posudek*, o jehož zpracování požádá *jinou posudkovou komisi MPSV*, případně mohl (iii) uložit vypracování *revizního posudku soudem ustanoveným znalcem z oboru posudkového lékařství* (z judikatury NSS srov. kupř. rozsudek ze dne 8. 7. 2015, č. j. 10 Ads 116/2014 - 46, nebo rozsudek NSS ze dne 23. 3. 2017, čj. 2 Ads 17/2017 - 15).

[31] Městský soud tedy postupoval v rozporu s konstantní judikaturou NSS, když stanovil den 29. 6. 2019 nejzazším datem pro přiznání invalidního důchodu a sám tak posoudil medicínskou otázku v rozporu s tím, co stanovila posudková komise, respektive aprobovaný správní orgán.

IV. Závěr a náklady řízení

[32] Z uvedených důvodů proto NSS podle § 110 odst. 1 věty první s. ř. s. napadený rozsudek zrušil a věc vrátil městskému soudu k dalšímu řízení. V něm bude podle § 110 odst. 4 s. ř. s. městský soud vázán právním názorem NSS vysloveným výše v bodě [30] tohoto rozsudku.

[33] Městský soud v novém rozhodnutí rovněž rozhodne o nákladech řízení o této kasační stížnosti (§ 110 odst. 3 věta první s. ř. s.).

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. března 2024

Michal Bobek

předseda senátu